

## LOTIN TILINING ZAMONAVIY TIBBIYOT TA'LIMIDA TUTGAN O'RNI

Ulmasova Ruxshona Farruxovna

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti 2-son Davolash ishi fakulteti

Normurodova Sohiba Mallayevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15132775>

**Annotatsiya:** Maqolada hozirgi davrda lotin tilining tibbiyotdagi o'rni tahlil qilinadi. Lotin tili katolikdinining asosiy tili bo'lib, tibbiyotda anatomik, klinikva farmatsevtik atamalarni shakllantirish uchun xizmatqiladi. G'arbiy Evropa tillarining shakllanishida, mashhur va professional iboralar bilan boyitishda lotintilining roli juda kattaligi va xilma-xilligini ifodalabberadi.

**Kalit so'zlar:** lotin tili, tibbiyot terminologiyasi, o'lik til, kasbiy iboralar, so'zlar.

## РОЛЬ ЛАТЫНИ В СОВРЕМЕННОМ МЕДИЦИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ

**Аннотация:** В статье анализируется роль латыни в медицине в современную эпоху. Латынь является основным языком Католической церкви и используется в медицине для образования анатомических, клинических и фармацевтических терминов. Роль латыни в формировании западноевропейских языков, в обогащении их народными и профессиональными выражениями весьма велика и многообразна.

**Ключевые слова:** латынь, медицинская терминология, мертвый язык, профессиональные выражения, слова.

## THE ROLE OF LATIN IN MODERN MEDICAL EDUCATION

**Abstract:** The article analyzes the role of Latin in medicine in the modern era. Latin is the main language of the Catholic Church and serves to form anatomical, clinical and pharmaceutical terms in medicine. The role of Latin in the formation of Western European languages, in enriching it with popular and professional expressions, is very large and diverse.

**Keywords:** Latin, medical terminology, dead language, professional expressions, words.

## KIRISH

Lotin tili o'lik til ekanligi eramizdan avvalgi V-VI asrlardan ma'lum. O'lik til foydalanishda mavjud bo'lmagan tildir, deb ishonilsada, lotin tili atamalar iqolyozmalarda ishlatilgan va ishlatilib kelmoqabu "o'lik til" siz inson faoliyatining ko'plab sohalarinitasavvur qilib bo'lmaydi. Lotin tilining doirasi juda keng va sezilarli xilma-xilligi bilan ajralib turadi. 19-asrda fan sohasida lotin tili o'rnini milliy tillargabo'shatib berdi.

## ASOSIY QISM

Hozirgi vaqtda lotin tilining ahamiyati, tabiiyki, tibbiyotda juda katta, ammo u gumanitar ta'limtizimida ham juda muhim rol o'ynaydi. Shuninguchun, tibbiy terminologiya xalqaro tibbiy lug'atbo'lib, asosan lotin va yunon tillari va ularningshakllari asosida qurilgan. Ushbu lug'at butun dunyobo'ylab tibbiyot sohasi vakillari uchun bir xil darajadatushunarli bo'lishi kerak.

Lotin tili, yuqorida aytib o'tilganidek, zamonaviyroman tillarini o'rganishda zarurdir, chunki butillarning tarixi, ko'plab fonetik va grammatik atamalar va lug'atning xususiyatlarini faqat lotin tilini bilishasosida tushunish mumkin.

Ozroq bo'lsa-da, grammatik va leksik tizimigalotin tili ham katta ta'sir ko'rsatgan german tillarini(ingliz, nemis) o'rganuvchilarga ham tegishli. Lotintili, shubhasiz, har qanday sohaga yordam beradi.

Lotin - dunyodagi barcha shifokorlarning ilmiymuloqot tili. Ingliz shifokori tomonidan yozilganretsept Hindiston, Rossiya, Meksika yoki Angoladashifokor tomonidan o'qiladi. Roman guruhining barchatillari o'zlarining lug'atlarida qo'shimcha ravishda, ozgina bo'lsa-da, ularning morfologiyasida lotintilining xususiyatlarini o'z ichiga oladi.

Fransuz adabiy tilining shakllanishi davrida ungalotin tili sintaksisi sezilarli ta'sir ko'rsatdi, uning ta'siridagi fransuz tilidagi kelishik qoidalari, shuningdek, infinitiv shakllari shakllandi. Barcha zamonaviytillarning zamirida lotin tili yotadi. Lotin tili iboralarifaqatgina tibbiyot sohasida emas,balki, barchajabhalarda qo'llaniladi.Zamonaviy tillarning ildiziningko'p qismi lotin so'zlaridan tashkil topgan. Yevropatillari qo'lyozmalarining ko'p qismi lotin alifbosigaasoslangan. Biologiya, tibbiyot va yuridik sohalardalotin tili atamashunosligi mustahkam ildiz otdi. Ayniqsa, tibbiyot sohasida lotin-yunon atamalariqo'llanilib kelmoqda. Lotin tilida ifodalangan ko'pginahikmatli so'zlar antik yozuvchilar,faylasuflar vatibbiyot olimlarining nutqidan olingan hikmatli iboralardir. Yunon faylasufi Gippokratning: *Ars longa, vita brevis* (hayot qisqa, san'at abadiydir), *Invia est in medicina via sine lingua Latina* (Lotin tilisiz tibbiyotgayo'l yo'q ) kabi hikmatli iboralari bizgacha yetibkelgan.

Gaudeamus- talabalar madhiyasi o'rta asrlarda lotintilida yozilgan bo'lib, dunyoning barcha qismiga yetibborgan. Lotin tilini tibbiyot va veterinariyainstitutlarida, universitetlarning biologiya va tabiiyfanlar fakultetlarida o'rganish zarurligiga shubha yo'q.

Lotin tili falsafiy suhbatlar uchun ham, kundalik suhbatlar uchun ham xizmat qildi. Bugungi kunda lotin alifbosi dunyo tillarining yarmiga xizmat qilmaydimi?

Rim raqamlariga kelsak, ehtimol ularni faqatAntarktida aholisi ishlatmaydi. Lekin, lotin tili alifbosiko'pchilik davlatlarga xizmat qilishi ma'lum. Lotintilining xalqaro ilmiy va badiiy madaniyat tili sifatidagiasosiy fikrlarni ko'rib chiqish, uning bizning davrimizehtiyojlariga muvofiq yashash va rivojlanish qobiliyatihaqida xulosa chiqarish imkonini beradi.Lotin tilidanashr etilgan jurnallar ko'p sonlidir: "Latinitas" (Vatikan), " Palaestra Latina" (Barselona), "VoxLatina" (Saarbrücken), "Vita Latina" (Avignon), "Orbis Latinus (Mendoza), Argentina). Lotin (yozmatil sifatida) tibbiyot, tabiatshunoslik va yuridikterminologiyaning xalqaro tili bo'lib qoladi.

Lotin tili zamonaviy katolik cherkovi tomonidanrasmiy til sifatida qo'llaniladi. Vatikan hujjatlari lotintilida saqlanadi va papalarning xabarleri jamlanadi. G'arb diniy an'alariga ko'ra, ilmiy dissertatsiyalarva qo'lyozmalar hali ham lotin tilida yoziladi. Lotintilini bilish katolik cherkovi ruhoniylari uchun ajralmashisoblanadi.

Lotin tili qariyb 20 asr davomida Yevropaxalqlariga aloqa vositasi sifatida xizmat qildi. Uningyordami bilan ular Rim va qisman yunon madaniyatibilan tanishdilar va idrok etdilar. Bundan tashqari, Evropa tillari lug'aviy boyitish manbai sifatida lotintilidan foydalangan. Olimlarning hisob-kitoblarigako'ra, ingliz tilidagi eng keng tarqalgan 20 mingso'zdan 10400 ga yaqini lotin, 2200 ga yaqini yunonva atigi 5400 ga yaqini anglo-sakson so'zlaridir. Bugungi kunda roman tillarida so'zlashuvchilarningumumiy soni 580 million kishini tashkil qiladi. 60 danortiq mamlakatlar milliy yoki rasmiy tillar sifatidaroman tillaridan foydalanadilar (jumladan: fransuz - 30, ispan - 20, portugal - 7, italyan - 3 ) va lotin yozuvtizimidan taxminan 30% foydalaniladi. Lotin tilida juda aniq so'z yasaliş tizimi

yaratilgan. Shuning uchun, lotin tili (va qisman yunon tili) ilmiy-texnik terminologiyani shakllantirish uchun xizmat qiladi.

### XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkin, lotin tili qadimgi yunon tili bilan bir qatorda hozir hamxalqaro ijtimoiy-siyosiy va ilmiy terminologiyaning shakllanishida manba bo'lib xizmat qilmoqda. Ko'rinib turibdiki, lotin tilini o'rganish va bu boradagi bilimlarni yuqori darajada saqlash, zamonaviy ta'limning o'ta dolzarb vazifasidir.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. L.U.Xojayeva, X.A.Zohidova, Z.Z.Raxmatillayeva. Lotin Tili. 2005. B-7-9
2. V.M. Hakimova. «Роль Латинского Языка В Медицине И В Современном Мире». В.132-134.
3. A.B.Подосинов. Lingua Latina. Введение В Латинский Язык И Античную Культуру. 1998. -В.3-4.
4. М.Н. Чернявский. Латинский Язык И Основы Медицинский Терминологии. - 2002. В.9-16.
5. Normurodova, Sokhiba. "The Social And Cultural Importance Of The Latin Language And Its Present And Historical Landscape." Центральназиатский Журнал Академических Исследований 2.5 (2024): 51-55.4.
6. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis Tili Frazelogik Birikmalari Va Tilning Lug'at Boyligi. Science And Education, 4(2), 1672-1675.
7. Yorova, S., Ayturatova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. Development And Innovations In Science, 2(2), 10-13.
8. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The Role Of Latin Terms In Medicine. International Journal Of Social Science & Interdisciplinary Research Issn: 2277-3630 Impact Factor: 8.036, 12(10), 1-3.
9. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik Turmushda Keng Qo'llanilishda Bo'lgan Suyuqliklarni Ifodalovchi Dori Shakllari Haqida Chet El Ilmiy Nashrlaridan Olingan Fikrlar.
10. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, And Ayesha Khalid. "Topic Chemical Terminology Of Salts." International Conference On Multidisciplinary Science. Vol. 1. No. 5. 2023.
11. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic Chemical Terminology Of Salts //International Conference On Multidisciplinary Science. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 226-229.
12. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some Features Of Prescription Rules In Medicine. Technical Science Research In Uzbekistan, 2(1), 238-244.
13. Mallaevna, N. S., And M. Fatima. "Pathological Conditions And Processes, Different Physical Properties Qualities And Other Signs." Yangi O'zbekistonda Tabiiy Va Ijtimoiy-Gumanitar Fanlar Respublika Ilmiy Amaliy Konferensiyasi 1.7 (2023): 91-95.
14. Mallaevna, N. S. (2023). The Main Indicators Of The Communication Culture Of A Medical Worker. Journal Of Innovations In Scientific And Educational Research, 6(7), 85-88.
15. Mallaevna, N. S. (2024). The Social And Cultural Importance Of The Latin Language And Its Present And Historical Landscape. Central Asian Journal Of Academic Research, 2(5), 51-55.